

Kunnollisen työttömän työmarkkinat?

Tilaisuusmuistio 1/17

Kunnollisen työttömän työmarkkinat? Tilaisuusmuistio

Laatija: Tuula Paasivirta Kuka kuuntelee köyhää? -verkosto

Muistion sisältö:

- 1) Tämä on tilaisuusmuistio yllämainitusta tilaisuudesta (ei kuitenkaan täysin keskustelumistio, mutta melko tarkkaan tilaisuutta ja sen keskusteluja kuvaava).
- 2) Muistion lopussa on neljään ministerille jätettyyn kysymykseen myöhemmin Työ- ja Elinkeinoministeriön eri osastoilta saadut vastaukset.
- 3) Joihinkin kohtaan muistioita on lisätty linkkejä eri sivustoille ja asiakirjoihin, jotka selventävät joitakin käsiteltävänä olevaa asiaa tai antavat lisätietoa käsiteltävänä olevasta asiasta.

Kunnollisen työttömän työmarkkinat?

5.10.2016 klo 17.30–19.45 Eduskunnan Kansalaisinfo

Tilaisuuden puheenjohtajana toimi Kari Lehtonen Kuka Kuuntelee Köyhää? -verkostosta. Hän toivotti oikeus- ja työministeri Jari Lindströmin, panelistit ja yleisön tervetulleiksi ja kertoi illan aiheen ja vähän illan kulusta. Kari Lehtonen antoi ministerille sovittu avauspuheenvuoron.

Ministerin alustus

Ministeri Lindström aloitti puheenvuoronsa kertomalla hallituksen keskeisimmän tavoitteen olevan työllisyystilanteen parantaminen mahdollisimman nopeasti. Suunniteltujen muutosten on tarkoitus nopeuttaa työllistymistä, eikä ole tarkoitus hänätä tai kiusata ihmisiä. Ministeri totesi, että työn luonne ja haasteet ovat jatkuvassa muutoksessa ja yhtenä piirteenä työelämässä tulee entistä enemmän olemaan, että työn ja työttömyyden jaksot vaihtelevat ihmisten elämässä.

Työnvälityksellä on merkittävä rooli ja sen tehostaminen on yksi hallituksen kärkihankkeista. Ministerin mukaan tiiviimpi yhteydenpito aktivoi työnhakija-asiakkaita, mihin viittaavia tuloksia on saatu esim. Saksasta. Tämän vuoksi suunnitellaan 3 kuukauden välein tapahtuvia työnhakuhaastatteluja. Lindström korostaa, että tarkoitus on siis aktivoida, ei kontrolloida.

Lindström sanoo, että TE-toimistoilla on rajalliset resurssit, joten yksityisiä palveluntuottajia tarvitaan helpottamaan niiden työtä. Hänen mukaansa yksityisille palveluntuottajille suunnitellut 17 miljoonaa euroa eivät ole lahjoitus, vaan ne ovat tueksi tätä nimenomaista tehtävää varten. Jatkossakin vain viranomainen tekee päätökset, ja tieto kulkee TE-toimistojen ja yksityisten palveluntuottajien välillä. (Muistion tekijän huomautus: Tämän tilaisuuden jälkeen julkisuuteen tuli tieto, että ministeriö on päättänyt, että kaikki haastatteluihin liittyvät työt tekevät TE-toimistot omana työnään, eivätkä ollenkaan yksityiset palveluntuottajat, kuten vielä tässä tilaisuudessa asiasta keskusteltiin.)

KUKA KUUNTELEE KÖYHÄÄ?

Kunnollisen työttömän työmarkkinat?

Tilaisuusmuistio 2/17

Vuoden 2017 alussa eri puolilla maata aloitetaan yhdeksän alueellista kokeilua, joissa pyritään lisäämään kunnan mahdollisuuksia vaikuttaa työllistymiseen ja toisaalta lisätään niiden vastuuta työllistymisestä.

Ministeri otti esiin myös työn sosiaalisen merkityksen. Työ itsessään on tärkeää ja arvokasta tekijälleen. Myös työnantajan näkökulmasta työntekijä on voimavara, vaikka rekrytointiin sisältyy aina joitakin riskejä. Työnantajat tarvitsevat oikeita osaajia töihin ja toisaalta työntekijöiden tulee tarvittaessa päivittää taitojaan.

Ministerin mukaan osaamisen vajeesta johtuvaa työttömyyttä on helpottamassa palkkatuki, joka on työllistymistä edistävä tukimuoto ja tarkoittaa periaatteessa määräaikaista työsuhdetta. Näin työllistyvät henkilöt tarvitsevat normaalia enemmän ohjausta, joten palkkatuen avulla yrityksiä kustannuksia kevennetään ja siten pyritään kannustamaan niitä rekrytointiin. Ministerin mielestä "välityömarkkinat" on osuva termi systeemille. Hän mainitsi vielä, että vuonna 2015 erilaiset sektorit ja säätiöt työllistivät palkkatuen avulla n. 12 200 henkilöä. Lindström sanoo, että välityömarkkinoiden on tarkoitus olla ponnahduslauta uuteen vakituiseen työhön. Hallitus korostaa työllistämistoimien vaikuttavuutta, eli määrärahoilla halutaan saada todellisuudessa parempi työllistymistilanne.

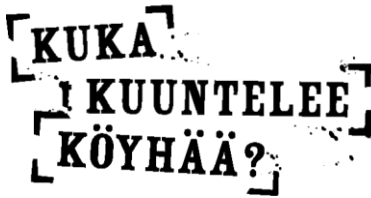
Ministeri painotti sitä, että vuosina 2017 ja 2018 osaa työttömyysturvan määrärahoista voidaan käyttää ja tullaan käyttämään palkkatuettuun työhön ja starttirahaan. Tällöin rahat eivät lopu kesken, kuten aiemmin on tapahtunut.

Tämän jälkeen Lindström puhui työkokeilusta, jonka tarkoituksena on hänen mielestään auttaa uravalinnoissa ja töihin paluussa. Työkokeilussa ei olla työsuhteessa, mutta sen aikana pääsee päivittämään taitojaan. Ministeri tiedosti sen, että työkokeiluun suhtaudutaan kriittisesti. Hän kuitenkin painotti sitä, että on tärkeää, että ihmiset saavat yrittää ja katsoa, miten he selviytyvät työelämässä ja että työelämässä pääsee tekemään päivitystä. Hän viittasi erityisesti maahanmuuttajataustaisiin henkilöihin, jotka työkokeilun myötä pääsevät näkemään, kuinka hyvin lähtömaassa hankittu koulutus ja ammattitaito vastaavat Suomen työelämässä tarvittavia taitoja.

Lindström kertoi vielä, että yksittäinen jakso työkokeilussa kestää enintään 6 kuukautta yksittäisellä henkilöllä. Osa jaksoista on lyhempiä. Vuosina 2017–2018 työntekijä ja työnantaja voisivat pyytää enintään yhden kuukauden mittaista työkokeilujaksoa, jonka aikana työnantaja voi arvioida hakijan soveltuvuutta työhön.

Myös ilman ammattikoulutusta olevien alle 25-vuotiaiden nuorten työllistymistilannetta on tarkoitus helpottaa.

Ministeri kertoi, että Kela on muuttamassa maksukäytäntöjään siten, että pätkättöihin on kannattavampaa mennä. Jatkossa päivärahat maksetaan aina samana päivänä, vaikka työtön vastaanottaisi sellaisen osa-aikatyön, jonka aikana maksetaan soviteltua työttömyysetuutta.

Lindströmin mukaan ulosottoon liittyviä kannustinloukkuja on tarkoitus purkaa myöntämällä siihen helpotuksia. Suunnitteilla on esim. suojaosuuden korottaminen.

Ministeri puhui myös perustulokokeilusta ja siihen liittyvistä uusista asioista. Hän perusteli pitkään työmarkkinatukea saaneiden 60–64-vuotiaiden kertaluonteista eläketukiratkaisua inhimillisillä syillä, vaikka hän tiedostaa kritiikin siitä, että ratkaisu ei tue työurien pidentämistä.

Lopuksi ministeri kiitti annetusta puheenvuorosta.

YLEISÖPUHEENVUOROT MINISTERIN PUHEESEEN

Yleisöpuheenvuoro:

Kuurojen liitosta Hanhikoski oli erityisen huolissaan kuurojen opiskelijoiden asemasta ja olosuhteista. Häntä kiinnosti se, miksi esim. Ikeassa täytyy olla 18-vuotias päästäkseen työharjoitteluun. 16–17-vuotias ei pääse minnekään työharjoitteluun opiskelujen ohessa. Hänen mukaansa monet tukimuodot ovat ok. Hanhikoski oli kuitenkin huolissaan siitä, miten kuuroja pyritetään TE-toimistoissa edestakaisin, ja hän halusi nostaa esiin vähemmistöjen aseman.

Ministeri:

Ministeri Lindström toi tässä kohtaa esille sen, kuinka osatyökykyisten asia on ministeriössä yhtenä kärkihankkeena. Ongelmana on juuri se, ettei päästä ulos kysyjän kuvaamasta oravanpyörästä. Tärkeää olisi saada mahdollisuus avoimille työmarkkinoille. Ministeri jatkoi, ettei hän voi vielä kärkihankkeen osalta mennä tarkemmin yksityiskohtiin, mutta asia on putkessa.

HUOMAA! Muistion lopussa on harjoittelun osalta ministeriöltä myöhemmin saatu tarkempi vastaus. Tässä on myös linkki tähän kärkihankkeeseen ministeriön sivulle:

<http://stm.fi/hankkeet/osatyokykyisyys>

Yleisöpuheenvuoro:

Eläkkeellä oleva Kati toi esille sen, että pitäisi todentaa se, että työpaikkoja ei ole ja niitä on myös vaikea tehdä. Hän toi esille sitä, mitä tästä asiasta on esitetty köyhien kokouksessa.

Ministeri:

Ministeri toi esille sen, kuinka valtio ja kunnat eivät luo työtä, vaan ne luovat edellytykset sille, että Suomi olisi houkutteleva kohde investoinneille. Hallituksen tavoitteena on 110 000 uutta työpaikkaa. Ministeri korosti yksittäisten toimien yhteisvaikutusta ja merkitystä työllistymisen kokokuvassa. Hän antoi esimerkkinä Hetemäen ryhmän ehdottamat toimet, joilla luotaisiin 10 000 uutta työpaikkaa. Tähän asti mietityt toimet loisivat hänen mukaansa 60 000-70 000 uutta työpaikkaa. Artikkelin palkkatuesta:

<http://www.hs.fi/talous/a1438914940982>

Yleisöpuheenvuoro:

Yleisöstä Tuula toi esille, että osatyökykyinen on monessa tilanteessa itse asiassa täysin työkykyinen, mikäli hänellä on koulutus kyseiseen ammattiin ja hän saa esim. tarvittavat apuvälineet (Kela, TE-toimisto). Monissa töissä ns. osatyökykyinen pärjää tällöin ihan

KUKA KUUNTELEE KÖYHÄÄ?

Kunnollisen työttömän työmarkkinat?

Tilaisuusmuistio 4/17

normaalisti, eikä hänen työnteossaan ole mitään eroa muiden työssäkäyvien työn tekemiseen. Hän sanoi kuitenkin, että jotkut asiat voidaan tehdä myös monella eri tavalla, jolloin osatyökykyinen voi päästä samaan lopputulokseen tekemällä työn hänelle sopivalla tavalla. Menetelmä voi olla erilainen kuin se, miten kanssatyötoveri tekee saman asian.

Ministeri:

Ministeri pahoitteli, että hän ehkä puhui vähän väärällä tavalla osatyökykyisistä.

Yleisöpuheenvuoro:

Leena yleisöstä halusi tietää tarkemmin ministerin mainitsemasta kärkihankkeesta, joka liittyy osatyökykyisten asioihin. Hän toi esille, että on toki monenlaisia osatyökykyisiä ja monenlaista työtä tarvitaan osatyökykyisille ja heidät on tärkeää huomata työmarkkinoilla. Leena toi esille myös pitkäaikaistyöttömien tilanteen ja sen, kuinka työpaikkoja ei ole tarpeeksi etenkin heitä varten. Hän toteaa, että tilastoistakin selviää, että pitkäaikaistyöttömien tilanne on kaikkein vaikein.

Ministeri:

Ministeri kertoi edelleen osatyökykyisyyskärkihankkeesta, että se on vielä vaiheessa ja että siitä ei voi vielä kertoa kovin paljon. Tavoitteena on, että mahdollisimman moni on töissä mahdollisuuksiensa mukaan. Hän totesi:

– Ei voi mennä vielä yksityiskohtiin, asia on putkessa.

Tässä kohtaa vastausta ja keskustelutilannetta ministeri palasi muutoksiin työttömien asemassa ja elämässä. Ministerin mukaan työttömyyden kasvu on pysähtynyt, mutta ongelmana ovat nimenomaan yli 3 kuukautta työttömänä olleet henkilöt, joiden on vaikea päästä takaisin työelämään. Sen takia haastattelut tehdään kolmen kuukauden välein, koska on todettu tärkeäksi, että siinä kohtaa ihmistä autetaan, että hän pääsee oikeaan paikkaan ja kiinni oikeaan polkuun ja takaisin työelämään. On todettu, että tällä tavalla saadaan parhain vaikuttavuus. Ministeri totesi vielä, että tarkoitus ei ole kiusata eikä kytäillä työnhakijoita, vaan auttaa heitä.

Tähän väliin juontaja Kari totesi, että vaikuttavuus on tämän päivän sana.

Yleisöpuheenvuoro:

Jukka totesi, että tällä hetkellä Helsingissä on 40 000 työtöntä. Kokonaiskuva on vaikea, ja Suomessa on TE-toimistossa käytössä vähemmän resursseja kuin Ruotsissa. Jukka totesi, että meillä täällä syyllistytään helposti näpertelyyn. Tämä on hänen mielestään iso ongelma.

Työsopimuslaki tulee sallimaan, että pitkäaikaistyöttömillä tulee olemaan erilaiset ehdot työmarkkinoilla kuin muilla työnhakijoilla ja työssäkäyvillä. Esimerkkeinä hän mainitsi pidemmän koeajan ja heikomman irtisanomisturvan. Työttömille sallitaan tällainen negatiivinen erityiskohtelu. Tästä on syytä kysyä, syntykö pitkäaikaistyöttömistä rekisteri ja leimaako se heidät. Jukka toivoi, että työttömille olisi enemmän henkilökohtaisesti kohdistettuja palveluja.

Ministeri:

Ministeri totesi, että Ruotsissa on tehty toimenpiteitä, ja heillä on resursseja 7-kertaisesti enemmän kuin meillä, vaikka työttömien lukumäärä on suunnilleen sama molemmissa maissa. Ministeri sanoi, ettei tarkoitus ole lyödä työttömiä eikä lisätä sanktioita, vaan

KUKA KUUNTELEE KÖYHÄÄ?

Kunnollisen työttömän työmarkkinat?

Tilaisuusmuistio 5/17

aktivoida heitä. Hän myönsi, että rahaa tarvitaan enemmän kuin nyt luvatut 17 miljoonaa, ja hän vähän lupailikin, että rahaa tulisi enemmän ja että asia hoidetaan. Työ ei ole vain ansiota vaan myös tärkeää sosiaalista elämää. Toki ei ole tarkoitus leimata ihmisiä, ja leimat ovat hankalia, totesi ministeri. Osalla pitkäaikaistyöttömiä on resursseja avoimille työmarkkinoille. Ongelmat ja haasteet on tunnistettu. Tarkoitus on, että saadaan mahdollisimman moni mahdollisuuksiensa mukaan työelämään.

Ministeri Lindströmin mukaan aktivointitoimenpiteissä joudutaan tasapainottelemaan antamalla sekä keppiä että porkkanaa. Hän myönsi, että aiemmin uudistuspyrkimyksissä menttiin työnantaja edellä. Nyt pyritään ottamaan myös työntekijät mukaan siihen, mitä suunnitellaan ja tehdään. Hänen mukaansa tasapaino molempien osapuolien kuulemisessa on saavutettu. Hallitus noudattaa lakia ja kuuntelee työmarkkinajärjestöjä sekä kunnioittaa sopimusyhteiskuntaa. Hänen mukaansa tässä asiassa paljon on työmarkkinajärjestöjen käsissä.

Puheenjohtaja Kari mainitsi tässä vaiheessa, että aikaa on rajallisesti ja tämän vuoksi otetaan peräkkäin useampi kommentti, joihin ministeri voi lopuksi kommentoida yhteisesti.

Yleisöpuheenvuoro:

Yleisöstä rouva (Vates-säätiöstä) kommentoi tulevan perustulokokeilun olevan ongelmallinen, sillä siitä on rajattu ulos kansaneläkkeen saajat, kuten pitkäaikaissairaat, ja vammaiset yrittäjät. Näitä ryhmiä on paljon esim. Vates-säätiön asiakkaina. Hän toteaa, että vammaisia yrittäjiä on suhteellisesti enemmän kuin muita yrittäjiä, mutta he eivät kuitenkaan ole perustulokokeilun piirissä.

Yleisöpuheenvuoro:

Henkilö yleisöstä puhui välityömarkkinoista ja siitä aiheutuvista ongelmista. Hän kiinnitti huomiota erityisesti siihen, mitä on tulossa, esim. tulee omavastuupäiviä enemmän ja työttömien pitää olla ollut 18 tuntia per 3 kuukautta töissä, jotta työttömyyskorvaus ei pienene. Tämä siis puheenvuoron käyttäjän mukaan leikkaa kokonaisturvaa, vaikka hallitus sanoo asian olevan toisin. Työttömyysvakuutusmaksu tulee menemään entistä enemmän työntekijän osuudesta. Hän viittasi myös perustuslain kuudenteen pykälään ja kysyi, noudatetaanko tässä yhdenvertaisuutta eri henkilöiden välillä.

Yleisöpuheenvuoro:

Kari Latvus Kirkkohallituksesta kertoi, että pitkäaikaistyöttömyys on noussut jo lähes 1995 huippuvuoden tasolle ja tuo taso tulee vastaan ilmeisesti talvella. Koska kolmannes yli vuoden työttömänä olleista on tilastojen mukaan yli 60-vuotiaita (tai ainakin 57+ ikäisiä) niin kovin lähellä on tilanne, että pitkäaikaistyöttömyyttä hoidetaan odottamalla: odotetaan viisi vuotta ja eläke tai hauta on hoitanut asian.

Positiivinen uutinen ministerin puheessa oli se, että tukityön ehdot uudistuvat. Milloin tiedot ja ohjeistus uusista tukityöllistämisen tavoista tulee julkisuuteen ja käyttöön?

– Toivomme Kirkko, työ ja työttömyys- ryhmässä, että on mahdollista jo piankin päästä tukityöllistämään kriittisessä työhistorian vaiheessa olevia (nuoret ja yli 55-vuotiaat pitkäaikaistyöttömät).

KUKA KUUNTELEE KÖYHÄÄ?

Kunnollisen työttömän työmarkkinat?

Tilaisuusmuistio 6/17

(Muistion tekijän huomio: Tähän liittyvä kysymys on uudelleen muotoiltuna tämän muistion lopussa ja tähän on saatu ministeriön tarkempi vastaus, joka myös on tämän muistion lopussa.)

Yleisöpuheenvuoro:

Yleisöstä työnhakija kiitti hallituksen uusista aloitteista ja konkreettisista toimenpiteistä. Hän kysyi, tuleeko kolmen kuukauden haastattelumalli todella toimimaan ja totesi sen olevan haaste. Hän pohti myös millainen palvelutarvemalli tullaan toteuttamaan, onko se samanlainen kuin Saksan malli. Tähän hän toivoi selvennystä. Hän kertoi omista kokemuksistaan siitä, ettei hän ole saanut osoitettua työtä. Hän totesi, että kuuden kuukauden välein TE-toimiston olisi pitänyt ottaa häneen yhteyttä, mutta yhteydenottoja ei ole tullut.

Työnhakija ihmetteli myös starttirahaa. Hän totesi EU:n myöntäneen Suomelle 300 miljoonaa starttirahaa varten, ja OP-ryhmä on valtuutettu hallinnoimaan tätä osaa starttirahasta. Työnhakija oli käynyt OP:ssa kyselemässä, mutta siellä ei tiedetty asiasta mitään, eikä osattu hänelle vastata, miten tulisi toimia tässä asiassa. Hän ei saanut vastausta myöskään TE-toimistosta.

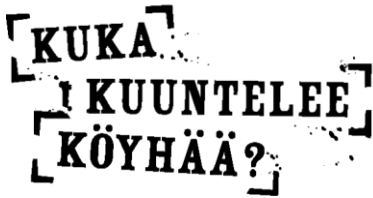
(Muistion tekijän huomio: Tähän liittyvä kysymys on uudelleen muotoiltuna tämän muistion lopussa ja tähän on saatu ministeriön tarkempi vastaus, joka myös on tämän muistion lopussa.)

Ministerin vastauksia ja kommentteja edellisiin kysymyksiin:

Perustulosta ministeri totesi, ettei hän ole vastuussa perustulokokeilusta eikä ole reformiryhmän jäsen. Samalla hän totesi, ettei hän silti näin sanomalla luiki pakoon vastuuta. Vielä hän totesi, että aina maksaa jotakin, kun kokeillaan. Pitäisi olla tarpeeksi kattava otos, mutta on kuitenkin asetettava rajat ja kohde tällaiselle kokeilulle. Aina on pettyneitä, oli järjestelmä millainen hyvänsä.

Kikyssä (kilpailukykyopimuksessa) kunnioitetaan yhteistyötä. "Jos esim. SAK sanoo, että ei käy, niin sitten se ei käy, eikä sitä vaihtoehtoa sovelleta Kikyssä." Ministeri jatkoi vielä puhuen ensi vuonna voimaan tulevasta ansiosidonnaisen päivärahan muutoksista silloin, jos työtön ei työllisty uudessa laissa esitetyllä ja suunnitellulla tavalla (18 tuntia töissä kolmen kuukauden aikana). Hän sanoi, että uusissa mahdollisissa karenssipäivissä ei kokonaiskuvassa ole kysymys leikkauksesta. Hän siis tarkoitti sitä, että näissä uusissa ansiosidonnaisen päivien vähentämisen suunnitelmissa ei ole kysymys leikkauksesta koko työttömyyskorvausjärjestelmää ja valtion budjettia ajatellen. Tämä järjestelmä huolehtii itse siitä, että se on kustannusneutraali. Tässä järjestelmässä on velvollisuus palauttaa takaisin järjestelmään ne rahat, jotka jäävät käyttämättä, mikäli yksittäiselle työnhakijalle tulee uuden järjestelmän mukaisia karenssipäiviä. Näin ollen kokonaiskuvassa ei ole kysymys säästöistä vaan siitä, että hanke on kustannusneutraali. Ministeri toki myönsi, että yksilön kohdalla tilanne näyttäytyy hieman toisin.

(Muistion tekijän huomio: Ymmärtääkseni 5.10. jälkeen on ainakin esitetty, että uudet mahdolliset karenssipäivät tulisivat koskemaan myös peruspäivärahalla ja työmarkkinatuella olevia työttömiä työnhakijoita.

Kunnollisen työttömän työmarkkinat?

Tilaisuusmuistio 7/17

Tähän asiaan liittyviä linkkejä:

http://tem.fi/artikkeli/-/asset_publisher/tyon-vastaanottamisvelvollisuutta-tiukennetaan-tyottomyysjaksojen-lyhentamiseksi ,

<http://tem.fi/paatos?decisionId=0900908f804ead78>)

-Nämä nyt suunnitellut uudet mallit työttömyysturvaan ja sen muutoksiin ovat vasta suunnitteluvaiheessa. Muiden maiden mallit eivät ole suoraan kopioitavissa muualta Suomeen, ministeri totesi. Samalla hän kuitenkin mainitsi sen, että mallia voidaan ottaa muualta, mutta ne täytyy muokata Suomen oloihin sopiviksi. Hän vetosi siihen, että resurssit ja työttömyysturvan taso ovat eri maissa erilaisia.

Tämän jälkeen ministeri totesi, että loppuihin kysymyksiin ja muihin nyt kysytyihin asioihin täytyy palata vaikka sähköpostilla, sillä ne vaativat tarkempaa selvitystä eikä hänellä ole suoria vastauksia. Tämän jälkeen todettiin yhdessä puheenjohtaja Kari Lehtosen ja näiden muistiinpanojen kirjoittajan Tuula Paasivirran kanssa, että Tuula hoitaa avoimeksi jääneet kysymykset (joita jäi neljä) ministerin sihteerille, ja ministeriön vastaukset liitetään tähän muistioon.

Kari Lehtonen antoi vielä puheenvuoron Kivipellolle THL:stä. Kivipelto mainitsi lyhyesti, että vaikuttavuutta saadaan puuttamalla rakenteellisiin kysymyksiin ja asioihin. Hänen mukaansa yksilöön kohdistuvat ratkaisut eivät niinkään tuo tarpeeksi vaikuttavia tuloksia. Asiat on hyvä viedä työpaikkatasolle, muuten niistä ei ole hyötyä.

Ministeri totesi, että Kivipelto on oikeassa. Julkisuudessa negatiiviset asiat nostetaan esiin helpommin, positiivisista ei puhuta niinkään. Byrokratian vähentämisellä ja työhyvinvointiin panostamisella on merkitystä. Ministeri viittasi puheessaan Työelämä 2020 -hankkeeseen (<http://www.tyoelama2020.fi/>).

Paneelikeskustelu K-talk

Jouni Kylmä 3K-verkostosta toimi paneelin puheenjohtajana. Mukana keskustelussa olivat TE-toimiston ja TYP-aktivointipalveluja käyttäneitä ja niitä järjestäneitä henkilöitä: Viivi Lähde, Maija Makkonen, Jenni Oliveira, Martin-Eric Racine, Tero Rico ja Arja Tyynelä.

Arja Tyynelä on toiminut työvalmentajana kunnilla ja kolmannella sektorilla ammattinimikkeinään samasta työstä työvalmentaja, työvoimasuunnittelija, poluttaja, projektisihteeriksi ja työhönvalmentaja. Lehdistötiedotetta varten Tyynelä kommentoi aiemmin:

– Työllisyyden hoidossa halutaan muka "uudistuksia" ja luoda hyviä käytäntöjä. Ne ovat ok, kunhan perusidea säilyy eli asiakas säilyy keskiössä. Nyt näyttää siltä, että keskitytään vain työn vastaanottamiseen karensien uhalla! Eivät henkilöstövuokrausyritykset ole yksilön vaan yritysasiakkaitensa ja sitten työvoimaviranomaisten asialla.

KUKA KUUNTELEE KÖYHÄÄ?

Kunnollisen työttömän työmarkkinat?

Tilaisuusmuistio 8/17

Ennen varsinaista paneelia Arja Tyynelä eritteli parilla slaidilla, miten virallisissa järjestelmissä helposti katoaa se, että fokus pitäisi olla työttömässä, eli ihminen katoaa järjestelmään ja kukin toimija toimii helposti omassa kuplassaan Tyynelän mukaan. Lopulta saattaa käydä niin, että ihminen tahtoo kadota tähän "himmeliin". Tyynelä kutsui itseään tilaisuudessa puolileikillä 'työllistymisrauhanturvaajaksi'. Hänellä oli tapausesimerkkinä tarina "Missä se Väinö on?". Tämä esitettiin kuvina, mutta on sovittu, että tätä kuvasarjaa ei jaeta tämän muistion yhteydessä. Mutta edellä mainittu himmeli kuvaa tarinaa hyvin. Tyynelä totesi:
– Ihmiset luovat työtä, eivät työpaikat.

Tämän jälkeen Jouni Kylmälä kysyi kaikilta panelisteilta: "Mitä haluat sanoa valtiolle?"

Johdonkonsultti Martin-Eric Racine on ollut työtön loppuvuodesta 2008 lähtien. Hän kysyi, missä näkyy työnhakijoiden näkökulma työllisyysasioissa, ja totesi, ettei se hänen mielestään näy missään. Hänestä asiakaslähtöisyys onkin olematon käsite työvoimahallinnossa, ja hän pitää tätä suurena epäkohtana. Työvoimapalveluiden pitäisi olla nimittäin työnhakijakeskeisiä eli tarjota jokaiselle työnhakijalle ne räätälöidyt ratkaisut, jotka hänen omasta mielestään edesauttaisivat eniten hänen mahdollisuuksiaan työllistyä, eikä suunnitellut sen mukaan, miten jotkut "asiantuntijat" ovat ehdottaneet.

Kokemusasiantuntija, IT-alan ammattilainen Tero Rico halusi tuoda esille erityisesti, että työn kannustavuudella olisi merkitystä, eli kannustavuutta voisi lisätä. Hänen mukaansa se elävöittäisi ja lisäisi työllistymisen mahdollisuuksia. Toinen asia, johon hän halusi erityisesti puuttua ja sen vuoksi kysyikin, että miksi suojaosuus on juuri 300 euroa, miksi se ei ole vaikka 600 euroa.

HeTy (Helsingin työttömät) ry:n puheenjohtaja ja koulutusvastaava Maija Makkonen kannattaa hänkin sitä, että suojaosuutta voisi kasvattaa. Hän kannattaa myös sitä, että yleensäkin työllisyysmäärärahoja pitäisi kasvattaa, ja hän toivoo erityisesti, että näitä määrärahoja annettaisiin järjestöjen käyttöön. Hänen kokemuksensa omasta työympäristöstään on, että työtön haluaa töihin. Tällöin leikkaukset eivät mahdollista sitä, että työtä oikeasti tulisi lisää, jotta henkilöt voisivat työllistyä.

Jenni Oliveira ja Viivi Lähde ovat töissä Työpiiri -hankkeessa työvalmentajina. (Työpiiri -hanke on Helsingin Diakoniaopiston ja Sovinto ry:n yhteinen työllisyyspoliittinen hanke). Työpiiri on Uudenmaan TE-toimiston rahoittama työllisyyspoliittinen hanke, jossa he auttavat työvalmennuksen keinoin työttömiä työnhakija-asiakkaita työhön sekä koulutukseen. Heille tärkeitä asioita työllistymisessä ovat:

– Pohdimme työn ja työntekijöiden kohtaanto-ongelmia nykytyömarkkinoilla, jolloin työvalmennuksellinen tuki on tärkeää työllistymisen edistämiseksi monien henkilöiden kohdalla, erityisesti maahan muuttaneilla. Työvalmentaja toimii tukena ja tulkkina, niin työnhakijalle kuin työnantajallekin. Välityömarkkinoiden pitää toimia aitona ponnahduslautana avoimille työmarkkinoille.

KUKA KUUNTELEE KÖYHÄÄ?

Kunnollisen työttömän työmarkkinat?

Tilaisuusmuistio 9/17

Paneelissa Viivi Lähde toi vielä esille välityömarkkinoiden tärkeyden ja mahdollisuuden sitä kautta ponnistaa aidosti varsinaisille työmarkkinoille.

Jenni Oliveira korosti vielä työnhakijan ja työnantajien kohtaanto-ongelmia, ja hän kertoi siitä, kuinka hänen tehtävänsä on auttaa näitä eri tahoja kohtaamaan toisensa siten, että työnhakija saa töitä ja työnantaja työntekijän.

– Asiakkaani joskus sanoo "ei löydy työtä". Toisinaan työnhakijaa siis pitää kannatella eteenpäin, ja tällöin työtä löytyy tekeväälle henkilölle ja on päästy eteenpäin. Olisi tärkeää, että työntekijä voisi valita työn tekemisen aina, kun se on mahdollista, ja sen löytäminen voisi olla helpompaa kuin se nykyään on.

Arja Tyynelä korostaa sitä, että hän on työssään ihmisen puolella ja hänen mielestään näin pitäisi aina ja kaikkialla olla. Tämän työnvälityksen pitäisi aina olla hyvää asiakaspalvelua. Digiloikkaa tulisi käyttää oikealla tavalla. Ihmisille pitäisi olla katutason palvelua, sekä työntekijöille että työnantajille. Pitäisi olla kaikille tarkoitettu fyysinen tila, jossa kohtaaminen tapahtuu aidosti. Yritykset kohtaavat, työntekijät kohtaavat, työnhakijat kohtaavat, työnantajat kohtaavat. Tällä hän tarkoittaa sitä, että yhteisöllisyyttä tulisi lisätä.

Ministerin loppupuheenvuoro

Ministeri Lindström käytti tässä välissä oman loppupuheenvuoronsa, koska hän lähti tämän jälkeen pois paikalta. Tällöin hän vain lyhyesti totesi, että Kuopion malli on hyvä. Siellä TE-palvelut on viety ihmisten luo. Ministeri totesi, että "näkisin, että kolmen kuukauden väliset haastattelut tullaan tekemään tällaisissa pisteissä, että mennään ihmisten luo". Ministeri heitti vielä, että hän itsekkin on varmaan taas tulevaisuudessa työtön.

Paneelikeskustelu jatkuu

Pienen tauon jälkeen palattiin jatkamaan paneelia. Jouni Kylmälä kysyi Tero Ricolta aktivointipalveluista. Tero Rico kertoi, että hän on edennyt portaittain. Hän oli noin 10 vuotta patkätöissä, jossain vaiheessa TE-toimiston kautta kuntoutuksessa ja sitä kautta hän sai hyväkseen työkokeilun ja palkkatuen. Tätä kautta hän pääsi 3. sektorille ja HeTyyn. Hänellä on pääasiassa positiivisia kokemuksia vaikka välissä kielteisiäkin. Hän on aina tiennyt, mitä hän tekee seuraavaksi. Hän oli päässyt HeTyn kautta eteenpäin työkokeilussa, ja se oli hänelle iso askel. Se, että hän sai HeTyssä tehdä koulutustaan vastaavaa työtä ja tehdä erilaisia it-alan järjestelmiä HeTyn käyttöön. Hän oli siellä 3kk+3kk. Tero kertoi myös, että hän on nyt 4 vuotta järjestötoiminnassa nähnyt työttömien arkea, ja hänen näkemyksensä mukaan työttömille tärkeää on se, että saa jakaa yhdessä toisten kanssa kokemuksia niistä tilanteista, joihin työttömyys johtaa. Tero Rico on tällä hetkellä ammattiaan vastaavassa työssä.

Jouni Kylmälä esitti kysymyksen Maija Makkoselle, miten motivaatio palautetaan henkilölle, joka on ollut työttömänä pitkään. Maijan mukaan tärkeää on, että työtön pääsee mukaan yhteisöön ja hänen osaamisensa otetaan heti mahdollisuuksien mukaan käyttöön. HeTy tarjoaa tapaamispaikan ja vertaistuen. Motivaatiota saadaan myös siitä, että

KUKA KUUNTELEE KÖYHÄÄ?

Kunnollisen työttömän työmarkkinat?

Tilaisuusmuistio 10/17

työttömiä koulutetaan ja mahdollistetaan uusia taitoja, jotka auttavat mahdollisesti uudessa tulevassa työelämässä ja arjessa. Uudet taidot luovat motivaatiota.

HeTyssä on tutkittu vaikuttavuutta. Voidaan sanoa, että vaikka ei heti ole suurta vaikutusta, niin pitkällä aikavälillä moni on työllistynyt HeTyn tuen avulla. Järjestöjen ongelma on, että ei ole tehty pitkäaikaistutkimusta, esim. HeTyn seurantalomake on sellainen, jossa asiat raportoidaan heti työkokeilun jälkeen. Maija vielä totesi lopuksi, että heillä toki tutkitaan muutakin kuin työllistymistä. Heillä on erikseen työllisyyspoliittinen hanke.

Jouni kysyi, miten Tero näkyy näissä tilastoissa. Maija puhui työllisyyspoliittisesta tavoitteesta ja totesi, että heidän seurantalutkimuksessaan on juuri tässä kohdassa ongelma, joten Teron kaltaiset työllistyneet eivät välttämättä aina näy HeTyn tilastoissa. Jouni totesi lyhyesti, että tässä Teron tapauksessa välityömarkkinat ovat olleet tärkeitä ja sillä on ollut merkitystä, että Tero itse on ollut aktiivinen.

Jenni Oliveira ja Viivi Lähde ovat Helsingin Diakonissalaitoksen/Diakoniaopiston Työpiiri-hankeessa. Heitä työvalmentajia on siellä neljä ja he saavat rahoituksen TE-toimistosta. Kyseessä on siis tuettu työkokeilu, mutta heillä itsellään ei ole näitä työpaikkoja Diakonissalaitoksella eikä heillä myöskään ole työpajoja. He ovat siis työvalmentajia, ja tämä on työllisyyspoliittinen hanke. He pyrkivät saamaan asiakkaitaan avoimille työmarkkinoille oikeisiin työpaikkoihin, toimien kuitenkin monta kertaa rajapinnoilla. Varsinainen lähtökohta ei ole palkkatuki, vaikka siitä saatetaan lähteä. Tavoite on oikea palkkatyö. Oikeat työpaikat ja -yhteisöt ovat lähtökohtana. Myös työnantajilta kysytään, mitä he etsivät, eli Työpiiri-hanke jalkautuu myös työnantajien pariin. Tärkeää on, että henkilöt pääsevät kokeilemaan ja näyttämään taitonsa työpaikkoihin.

Kyseessä on uusi hanke, joka on alkanut vuonna 2016. Heillä on tavoitteena 120 asiakkuutta vuodessa. Työpiiri-hanke on työllisyyspoliittinen hanke, jonka tavoitteena on, että suurin osa hankeasiakkaista työllistyy tai pääsee koulutukseen.

– Tilanne tässä vaiheessa on, että 50 prosenttia aktiivisista asiakkaista on päässyt töihin tai koulutukseen, kertoo Jenni.

Viivi Lähde toteaa, että he eivät kutsu asiakkaitaan pitkäaikaistyöttömiksi, vaan työnhakija-asiakkaiksi. Positiivista on, että työnhakija syttyy tapaamisesta, kohtaamisesta ja yhdessä miettimisestä. Hän saa tavata muita työnhakijoita ja työvalmentajia.

Puheenjohtaja Jouni Kylmä totesi edelliseen, että työyhteisössä työntekijät saavat kohdata toisiansa. Jouni kysyi tässä yhteydessä Maija Makkoselta, ovatko eri toimijat [työllistämispalveluita tarjoavat tahot] erilaisia työnhakijoita varten. TE-toimistohan jakaantuu kolmeen linjaan riippuen työnhakija-asiakkaan elämäntilanteesta ja elämänolosuhteista, ja hakijoilla on erilaiset problematiikat, jotka vaikuttavat työnhakuun ja työn saantiin. (Nämä linjat ovat 1. työnvälitys- ja yrityspalvelut, 2. osaamisen kehittämisspalvelut ja 3. tuetun työllistymisen palvelut). Hän myös pohti, johtuvatko eri toimijoiden vaikuttavuustulokset juuri erilaisista työnhakijoista.

KUKA KUUNTELEE KÖYHÄÄ?

Kunnollisen työttömän työmarkkinat?

Tilaisuusmuistio 11/17

Maija Makkonen totesi tähän, että heillä HeTy:ssä on kaikenlaisia asiakkaita eli heitä on laidasta laitaan. Pääasiassa TE-toimisto lähettää siis hyvin erilaisia asiakkaita heille. Tämä on siis pääsääntö. Kuitenkin näyttää siltä, että välillä TE-toimisto lähettää heille juuri tiettyntyyppisiä asiakkaita.

Seuraavaksi puheenjohtaja kysyi panelisteilta aktivointikokemuksista. Martin-Eric Racine aloitti toteamalla:

– Viranomaiset kaipaavat aktivointia, minä en.

Tämän jälkeen Racine totesi, että yleensä työnhakija itse tietää parhaiten, mitä koulutusta tai palvelua hän tarvitsee. Häneltä itseltään puuttuu muutamia lupakortteja yms., kuten ajokortti, ensiapukortti sekä todistus ruotsinkielen taidosta. Racine korosti sitä, että vierasperäisenä henkilönä on vaikea päästä tiettyihin tehtäviin osaamatta suomen lisäksi myös ruotsia. TE-toimisto ei ole hänen toistuvista pyynnöistään huolimatta suostunut järjestämään tätä Svenska på jobbet -koulutusta. Hän totesi vielä, että hänelle sanottiin erään työvoimapolitiittisen koulutuksen yhteydessä, että hän voi hakea erivapautta ruotsinkielestä, ettei sitä kielitaitoa tarvitse. Tätä erivapautta voi siis hakea, mutta Racinen mukaan viimeksi ruotsinkielestä on myönnetty erivapaus vuonna 2002, jolloin Suomen Akatemia halusi nimittää suomenkielen taitoisen venäläisen professorin erääseen virkaan. Joka tapauksessa, mikäli kysymys on palvelualan tai vientikaupan työstä, ruotsia pitää tosiasiallisesti osata, se ei ole pelkkä muodollisuus. Racine sanoo:

– Tätä työelämänvalmennusta ei ollut mietitty loppuun saakka.

Virkaruotsiedellytyksestä viis veisattiin, minkä lisäksi ei ollut tultu ajatelleeksi, että työelämänvalmennettavaa ei voida palkata edes harjoittelupaikkansa sisäisen rekrytoinnin kautta, koska hän ei ole palkkatyösuhteessa.

– Osastomme korkeakouluharjoittelija taas olisi voinut hakea talon sisältä mihin virkaan tahansa, koska hän sai työharjoittelustaan palkkaa, Racine kertoo.

Racinelle on jäänyt työvoimapalveluista erittäin paha maku suuhun. Hän kokee, ettei niistä ole hyötyä, sillä tarjolla ei ole sitä, mitä työnhakija itse tarvitsee.

Seuraavaksi panelisteista vuorossa oli Arja Tyynelä. Arja toi esille sekä oman roolinsa asiakkaana että työntekijänä. Hän on ollut pätkätöissä erilaisissa työllistämispalveluissa erityisesti kunnilla. Nämä ovat olleet pätkätöitä, joten hänellä on omakohtaista kokemusta työttömyydestä.

Arja kertoi kokemuksistaan asiakkaana TE-toimistossa. Häneltä kysyttiin mm. "mitä sä niin kuin haluat?" Arja toteaa, ettei hän saanut mieltä rauhassa, vaan työntekijällä oli hoppu saada jotain paperille. Toisessa tilanteessa hän kertoi olleensa oman asiakkaansa mukana TE-toimistossa. Asiakas halusi Arjan kanssaan työvoimatoimistoon.

– Tässä tilanteessa en saanut olla asiakkaan puolella, totesi Arja Tyynelä lopuksi.

Tähän väliin paneelin puheenjohtaja Jouni Kylmälä kertoi terveiset veljeltään Jukalta, joka joutui perumaan suunnitellun paneeliin osallistumisensa työnhakumatkan takia. Jukka Kylmälä oli 30 vuoden kansainvälisen bisneksen parissa tehdyn työuran jälkeen joutunut työttömäksi. 500 päivän työttömänä "lusimisen" jälkeen hänelle tarjottiin työllistämispalveluista muutaman kuukauden työllistymistä vanhusten avustajana. Täysin erilainen työ uudessa ympäristössä mahdollisti Jukalle "pääsyn oleelliseen", koska hänellä

KUKA KUUNTELEE KÖYHÄÄ?

Kunnollisen työttömän työmarkkinat?

Tilaisuusmuistio 12/17

oli velvollisuus paneutua läsnäoloon ja ajanviettoon vanhusten parissa. Jukka sai mm. yhden pitkään puhumattomana olleen asukkaan puhumaan. Tässä työssä hän pääsi eroon kvartaalitaloudesta. Jukka ei jämähtänyt paikalleen. Vaikka ura vanhusten parissa ei kokeilun jälkeen jatkunutkaan, hän koki saaneensa uutta intoa hakea taas töitä kokeilun ansiosta.

Seuraavaksi puheenvuoro annettiin yleisöstä Katille. Hän painotti, että työllistämistoimenpiteet on lopetettava, sillä ne ovat turhauttavia sekä tekijälle että työllistettäville. Katin mukaan ansiotyötä tarvitaan lisää ja sen hankkiminen on valtion asia. Normaalein työehtoin varustetun takuutyön järjestäminen olisi hänen mukaansa kuntien velvollisuus, eikä takuutyöstä saatava palkka saisi estää muita sosiaalitukia. Työstä saatavat tulot ja sosiaalityöt olisi pystyttävä yhdistämään näin, ja tulojen olisi riitettävä elämiseen.

Kati otti esiin myös perustulon, jonka pitäisi olla yhdistettävissä edellä mainittuihin toimiin. Kati kokee valtion byrokratian ongelmallisena ja hän ehdotti avuksi ns. "tulotilin" perustamista kansalaisille. Kaikki kansalaisen tulot menisivät yhdelle tilille, josta valtio voisi suoraan poimia pois tarvittavan määrän veroja. Näin työnantajan ja työntekijän ei tarvitsisi miettiä tuloverotuksen ja sosiaalivakuutuksen määriä.

Puheenjohtaja Jouni heitti tähän väliin:

– Perustulo vapauttaa valtiosta.

Seuraavan yleisöpuheenvuoron käytti naishenkilö Pasilan asukastalosta. Hän yhtyi siihen, että kansalaispalkka olisi hieno asia, mutta oikeaa palkkatyötä tarvitaan. Hän kertoi erityisesti maahanmuuttajien työkokeilun antavan mahdollisuuden myös kielen oppimiseen, ja hän kertoi työkokeilun olevan muutoinkin kuntouttavaa.

Mieshenkilö yleisöstä iloitsi siitä, että hän on oman työttömyytensä aikana ollut osittain työllistetty vapaaehtois- ja luottamustoimen tehtävissä. Näistä tehtävistä hän ei ole saanut palkkaa. Häntä mietitytti, saako hän työttömänä ottaa vastaan palkkaa tehdessään luottamustoimia.

Nainen yleisöstä viittasi Paltamon kokeiluun. (Artikkeli kokeilusta: <http://yle.fi/uutiset/3-6954276>)

Racine kertoi, kuinka hänen oli luovuttava kaikista luottamustehtävistään, koska oli mahdotonta ilmoittaa Kelalle kokouspalkkioista muodossa "työtunnit minäkin työilmoituskauden päivänä" tilanteessa, jossa itse palkkiot maksetaan myöhemmin kerran vuodessa könttösamana ja vielä ilman tavanomaista palkkanauhaa.

Lisäksi hän luopui aikomuksestaan vastaanottaa enää mitään työkeikkoja, koska nämä aiheuttavat aina tukien maksatuksessa katkoja.

Hänestä ainoa hyvä suunniteltu lakimuutos onkin se, että Kelan maksuihin ei tule jatkossa katkoja. Hän totesi myös, että työkeikkojen sujuva vastaanottaminen onnistuu vasta silloin, kun Suomi on siirtynyt tasaveroon, muuten edessä on loputon verokorttirumba.

KUKA KUUNTELEE KÖYHÄÄ?

Kunnollisen työttömän työmarkkinat?

Tilaisuusmuistio 13/17

Seuraavaksi puheenvuoron yleisöstä sai Jouko Karjalainen THL:stä. Hän kertoi Paltamon Työtä Kaikille -projektista, jonka seurauksena yksi myytti on murrettu: Työpaikkojen järjestäminen on kalliimpaa kuin työttömyysturvan maksaminen. Muut asiat ovat vaikeasti mitattavissa.

Yleisöstä Pekka Tiainen TEM:stä sanoi avointen työpaikkojen olevan riittämätön vaikuttavuusmittari. Hänen mukaansa valtion linja työttömien aktivoinnissa on se, että ongelma on ihmisten korvien välissä. Oikea peruskysymys tai ongelma olisi hänen mukaansa se, että työpaikkoja ei ole.

Tiainen pohti myös ministeri Lindströmin mainitsemän ulosoton suojaosuutta. Tällä hetkellä yksin elävän suojaosuus on n. 680 euroa kuukaudessa ja köyhyysraja on 1190 euroa. Ulosoton suojaosuuden päälle voidaan maksaa sosiaalitukia, mutta työtulot verotetaan ja niistä peritään osuus ulosottoon. Tiaisen mielestä ulosoton suojaosuutta on nostettava 800–900 euroon, ja tähän tavoitteeseen pääsemiseen tarvitaan kansalaisliikkeen tukea.

Seuraava yleisöpuheenvuoro oli Annikalla Kuka Kuuntelee Köyhää? -verkostosta. Annika painotti, että työsuhteessa on oikeasti kyse kahdenkaupasta. Hänestä työnantajapuolesta ei puhuta riittävästi, ja tässäkin paneelissa oli tähän asti keskitytty vain työntekijäpuoleen. Annika vaati, että aktivointia siirrettäisiin työnantajille siten, että heitä veloitettaisiin työllistämään työnhakijoita. Tarvittaisiin asennekampanja työnantajille. Hän kysyi, miksi äitiyslomalta palaavat ja työttömät ovat eri asemassa. Äitiyslomalla ja hoitovapaalla olija on myös pitkään poissa työmarkkinoilta samalla tavoin kuin työtön voi joissakin tilanteissa olla. Kukaan ei kuitenkaan kyseenalaista hoitovapaalta palaavan ammattitaitoa.

Puheenjohtaja Jouni Kylmälä kysyi Jenniltä ja Viiviltä, miten he Työpiirin kautta työpaikoilla asioidessaan näkevät työnantajien veloitteen ja panoksen työllistämiseen. Jenni kertoi, että he työskentelevät tiettyjen alojen parissa ja hän puhuu yleisellä tasolla. Osalla on tarve työvoimalle ja myös oikea halu ja kiinnostusta työllistää. Käytännön tasolla Työpiiri etsii sopivia työntekijöitä työnantajille.

Yleisöstä kyseltiin tähän väliin siitä, miksi kaksi kolmesta työpaikasta menee työnvaihtajille. Missä ovat työnantajien todelliset työllistämishalut, kun huomioidaan nimenomaan työttömät työnhakijat?

Työpiiri-hankkeen Viivi jatkoi vielä, että he toimivat tulkkina työntekijöiden ja työnantajien välillä. He pyrkivät vaikuttamaan työnantajien asenteisiin, mutta tämä työ on pitkä.

Seuraavan yleisöpuheenvuoron sai Hämeenlinnan Vammaispalveluissa työskentelevä Tuulikki Forssen. Hän halusi mainita yhden kokemuksen työnantajan näkökulmasta ja kertoa valitettavan esimerkin työkokeilusta ja sen jälkeisen työllistämisen vaikeudesta. Hänellä oli ollut aluksi kolmen kuukauden työkokeilussa ulkomaalaistaustainen henkilö, joka oli ollut vuosia työttömänä. Forssen sai jo ennen kokeilua ympäriltään varoituksia siitä, että "ei kannata ottaa", mutta varoituksista huolimatta hän päätyi ottamaan kyseisen henkilön työkokeiluun. Henkilö osoittautui niin hyväksi, että kolmen kuukauden harjoittelu

KUKA KUUNTELEE KÖYHÄÄ?

Kunnollisen työttömän työmarkkinat?

Tilaisuusmuistio 14/17

venyi aluksi puolen vuoden harjoitteluksi ja lopulta palkkatuettuun työhön. Palkkatuki ei kuitenkaan kestä loputtomiin, joten loppujen lopuksi tilanne oli se, että palkkatuki loppuu, mutta henkilöä ei voida rekrytoida vakituisesti haluista huolimatta. Forssen haluaakin korostaa, että työnantajien asenne ei aina ole se, että "ei haluta". Hän kuitenkin myöntää, että osa toki pohtii, kannattaako pitkään työttömänä olleita ottaa töihin.

Paneelin puheenjohtaja Jouni Kylmälä totesi, että kaikki palautuu aikaan ja huomautti tapahtuma-ajan käyneen vähiin. Hän halusi vielä keskustella lyhyesti työttömyyden tilasta ja esitti viimeisen kysymyksen: Miten luoda työtä? Kuitenkaan tästä kysymyksestä ei ehditty varsinaisesti keskustella. Hän peräsi uudenlaisia malleja ja mainitsi mm. julkisuudessa esillä olleet työajan jakamisen ja välityömarkkinat.

Tilaisuuden lopetushetki

Tilaisuuden puheenjohtaja Kari kiitti puheenvuorossaan kaikkia keskustelijoita ja totesi tilaisuuden olleen positiivinen ja tuoneen esille paljon uutta. Hän halusi painottaa tapahtuman nimeä. Sitä ei valittu niinkään siksi, että jotkut olisivat kunnottomia, vaan he saattavat olla kuntoutuksen tarpeessa. Hän toivoi hyväkuntoisille hyviä töitä ja kuntoutusta tarvitseville puolestaan ammattitukea ja esim. valmentajaa välityömarkkinoille.

Loppuun pyydettiin vielä mielipiteitä siitä, mitä hyviä pointteja Lindströmin puheessa oli ollut. Näitä ei kuitenkaan tullut tässä hetkessä esille. Niitä voi pohtia esim. Kuka Kuuntelee Köyhää? -verkoston Facebook-sivuilla.

Arja kehotti kaikkia olemaan tarkkana sopimusten kanssa ja korosti sopimusoikeutta ja sitä, että kysymys on aina sopimuksesta työnantajan ja työntekijän sekä myös TE-toimiston kanssa.

Viimeiseksi tilaisuudessa syntyneet ajatukset tiivistä Jouko Karjalainen. Ongelmana on työpaikkojen puute, ja aktivoitava on muitakin kuin työttömiä. Valtiovalta ei ratkaise yksin tätä ongelmaa, vaan tarvitaan uusia työmarkkinaratkaisuja. Esimerkiksi teollisuuden katoavat työpaikat ovat ongelmallisia, sillä palvelualalle ei tule uusia töitä samaa tahtia kuin niitä teollisuudesta katoaa.

Tilaisuus päättyi ja keskustelun todettiin jatkuvan Facebookin Kuka Kuuntelee Köyhää? -ryhmässä.

Työ- ja elinkeinoministeriöön lähetetyt kysymykset ja sieltä saadut vastaukset

Sopimuksen mukaan tilaisuuden jälkeen Tuula Paasivirta lähetti ministeri Lindströmin sihteerille Anne Vainiolle neljä kysymystä, jotka jäivät avoimeksi tilaisuudessa. Alla on nämä kysymykset toistettuna ja TEM:in osastojen vastaukset niihin.

Kysymys 1, johon on vastannut TEM:in virkamies FT, erityisasiantuntija Patrik Tötterman:

KUKA KUUNTELEE KÖYHÄÄ?

Kunnollisen työttömän työmarkkinat?

Tilaisuusmuistio 15/17

Miksi kehitysvammaisen nuori opiskelija ei pääse työharjoitteluun jo 16–18 vuotiaana, vaan vasta 18 vuotiaana täytettyään? Esim. Ikeaan. Toki jo tilaisuudessa todettiin, että tähän liittyy turvallisuuskysymykset.

Vastaus:

Epäselväksi jää, mitä kysyjä on tarkoittanut työharjoittelulla, koska tällaista palvelua ei ole tietääkseni minkään tahon järjestämänä. Kysyjä on voinut tarkoittaa esimerkiksi oppilaitoksen järjestämää työssäoppimisjaksoa (kyseessä oli nuori opiskelija), jolloin tietääkseni ei ole ainakaan yleistä kieltä ikärajoihin liittyen – ehkä jotain alakohtaisia löytyy. Mutta asia kuuluu lähinnä OKM / OPH puolelle. Jos kyseessä on työkokeilu, on otettava huomioon, että kyseessä on siis opiskelija.

Työkokeiluna ei korvata tai täydennetä näihin ammatillisiin opintoihin liittyviä asioita, ovat siis edelleen oppilaitoksen järjestämisvelvollisuuden piirissä. Mutta jos kyseessä on esimerkiksi tilanne (siis aivan kuvitteellinen esimerkki), että nuori opiskelee esim. kiinteistöhuollon perustutkintoa oppilaitoksessa x, mutta ei ole tyytyväinen alavalintaansa. Hän saattaa olla TE-toimistossa ammatinvalinnanohjauksen asiakkaana ja siinä on päädytty yhtenä vaihtoehtona vaikka catering-alan opintoihin. Työkokeilu järjestetään siten, että se liittyy aidosti suunnitelmassa olevaan alaan tai ammattiin. Jos henkilöllä on jo tiedossa ala tai ammatti, jossa hän haluaisi työskennellä, työkokeilu tulee ensi-sijaisesti pyrkiä järjestämään kyseisen alan tai ammatin mukaisissa tehtävissä. Tällöin työkokeilu tukee parhaiten ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selkiyttämisessä. Siksi päädytään tässä hypoteettisessa tilanteessa vaikka työkokeiluun Ikean ravintolassa. Mitään ikärajavaatimuksia tai – esteitä ei tässä työkokeilun järjestämisessä ole. Eli se voidaan järjestää 16–18-vuotiaalle. Sen sijaan on mahdollista, ettei työkokeilun ajalta voida maksaa työmarkkinatukea tai muuta etuutta, koska a) nuori ei ole täyttänyt 17 vuotta tai 17 vuotta täyttäneenä hän saa jotain sosiaalietuutta, joka estää työmarkkinatuen maksamisen.

(muistion tekijän kommentti: Onko niin että kuuroilla on jotain kuurouteen liittyviä esteitä? Tai onko kuuro henkilö esim. väliaikaisella eläkkeellä tai nykyisellä kuntoutustuella? Haluttaessa tarkempaa tietoa, tarvitsija voi ottaa suoraan yhteyttä TEM:iin Patrik Töttermaniin tai Opetushallitukseen sopivaan virkamieheen)

Kysymys 2: johdanto ja itse kysymys. Tähän kysymykseen on vastannut ministeriön virkamies Päivi Haavisto-Vuori.

Pitkäaikaistyöttömyys on noussut jo lähes 1995-huippuvuoden tasolle ja tuo taso tulee vastaan ilmeisesti talvella. Koska kolmannes yli vuoden työttömänä olleista on tilastojen mukaan yli 60-vuotiaita (tai ainakin 57+ ikäisiä) niin kovin lähellä on tilanne, että pitkäaikaistyöttömyyttä hoidetaan odottamalla: odotetaan viisi vuotta ja eläke tai hauta on hoitanut asian.

Positiivinen uutinen ministerin puheessa oli se, että tukityön ehdot uudistuvat. Milloin tiedot ja ohjeistus uusista tukityöllistämisen tavoista tulee julkisuuteen ja käyttöön?

Toivomme Kirkko, työ ja työttömyys- ryhmässä, että on mahdollista jo piankin päästä tukemaan ja tukityöllistämään kriittisessä työhistorian vaiheessa olevia (nuoret ja yli 55-vuotiaat pitkäaikaistyöttömät).

Vastaus: Palkkatukea koskevien säännösten muuttamisesta annetaan hallituksen esitys lokakuun aikana (menee tällä viikolla valtioneuvoston käsittelyyn). Lain soveltamista

KUKA KUUNTELEE KÖYHÄÄ?

Kunnollisen työttömän työmarkkinat?

Tilaisuusmuistio 16/17

koskeva ohje on käytettävissä viimeistään 1.1.2017. Ko. ohje on julkinen ja se on saatavissa www.finlex.fi palvelusta (viranomaiset, määräykset).

Kommentti: Kirkon osallistumisesta palveluiden tarjoamiseen on tehty vuonna 2009 tutkimus: Kirkko heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistäjänä (Björklund, Liisa; Grönlund, Henrietta)

Kysymys 3: Tuleeko kolmen kuukauden haastattelumalli todella toimimaan?

Tilaisuudessa asiaa kysynyt henkilö totesi sen olevan haaste ja pohti myös millainen palvelutarvemalli tullaan toteuttamaan, onko se samanlainen kuin Saksan malli.

Vastaus:

Toimintamallin haasteisiin on pyritty varautumaan osoittamalla lisäresursseja haastattelujen järjestämiseen, kaikkiaan 17 miljoonaa euroa. Myös yksityisten palveluntuottajien palveluja voidaan hyödyntää eli osa määrärahasta käytetään tähän tarkoitukseen.

(muistion tekijän välihuomio: tilaisuuden ja kysymyksen saadun vastauksen jälkeen julkisuuteen on annettu tieto, että haastatteluista ei tule tekemään yksityiset tahot, vaan ne tehdään TE-toimistojen omana työnä, jolloin sinne palkataan lisää haastattelihoita.)

Saksassa on meneillään uudistuksia kuten painopisteen siirtäminen Jobcentereissä tehostettuun yksilölliseen neuvontaan ja tarkoituksenmukaisten palveluverkostojen hyödyntämiseen (Jobcenter olisi aktiivointikeskus). Suomessa asiakkaan ajankohtainen palvelutarve on tarkoitus selvittää juuri noissa työnhakuhaastatteluissa.

Kysymys 4: Työnhakija ihmetteli myös starttirahaa. Hän totesi EU:n myöntäneen Suomelle 300 miljoonaa starttirahaa varten, ja OP-ryhmä on valtuutettu hallinnoimaan tätä osaa starttirahasta. Työnhakija oli käynyt OP:ssa kyselemässä, mutta siellä ei tiedetty asiasta mitään, eikä osattu hänelle vastata, miten tulisi toimia tässä asiassa. Hän ei saanut vastausta myöskään TE-toimistosta.

Vastaus:

Vastauksen antoi virkamies Lippe Koivuneva työllisyys- ja yrittäjyysosastolta.

Kysymykseen vastaaja on lähettänyt meille vastauksenaan alla olevan viime keväisen tiedotteen asiasta. Tiedotteen jälkeen on kaksi puhelinnumeroa, joihin voi ottaa yhteyttä:

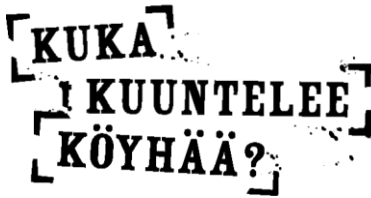
OP Ryhmä välittäjäksi Suomea koskevaan ESIR -takausohjelmaan

Työ- ja elinkeinoministeriö 30.3.2016 10.30

Tiedote

Euroopan investointirahasto (EIR) ja OP Ryhmä allekirjoittivat 30.3.2016 ensimmäisen Suomea koskevan takausohjelman, joka hyödyntää Euroopan strategisen investointien rahastoa (ESIR). ESIR-rahoitus on osa EU:n investointiohjelmaa jolla edistetään kestäväää talouskasvua ja kilpailukykyä.

EIR:n ja OP:n allekirjoittama takaus koskee yhteensä 150 miljoonan euron yrityslainoja. OP Ryhmä voi myöntää takauksen alaisia lainoja 180 toimipisteensä kautta Suomessa, mutta myös Virossa, Latviassa ja Liettuassa. Lainoja myönnetään innovatiivisille pk- ja mid cap -yrityksille, joiden henkilömäärä on alle 500.

- OP Ryhmä on ensimmäinen ESIR-rahoituksen välittäjäorganisaatio Suomessa. Sen neuvottelema takausohjelma osoittaa, että ESIR on konkreettinen apuväline edistää yritysten, tässä tapauksessa innovatiivisten pk-yritysten kehitystä, investointeja ja kasvua. Uskon, että OP Ryhmän esimerkki lisää kiinnostusta tähän uuteen rahoitusmahdollisuuteen, toteaa elinkeinoministeri Olli Rehn.
- Pienillä ja keskisuurilla yrityksillä on keskeinen rooli Suomen talouden saattamisessa takaisin kasvu-uralle. Meillä on merkittävä määrä yrityksiä, joilla on potentiaalia kasvattaa toimintaansa ja synnyttää uusia työpaikkoja. ESIR-rahoituksen avulla yritykset voivat nyt saada edullista rahoitusta innovaatioihin ja tuotekehitykseen. Suomen talous tarvitsee positiivisia signaaleja. Olen iloinen siitä, että OP on valittu ensimmäiseksi ESIR-välittäjäpankiksi Suomessa, OP Ryhmän pääjohtaja Reijo Karhinen toteaa. EIR:n ja OP:n allekirjoittama InnovFin-takausohjelma (InnovFin = EU Finance for Innovators) on ESIRin kolmas Suomea koskeva rahoitusratkaisu. ESIR-rahoitusta on saatu aiemmin Metsä Fibren Äänekosken biojalostamolle 75 miljoonaa euroa ja Open Ocean-pääomasijoitusrahaston lisäpääomitukseseen 30 miljoonaa euroa. ESIR on merkittävä uusi rahoitusmahdollisuus pyrittäessä kääntämään investoinnit uuteen nousuun Suomessa. Talouskasvu ei voi käynnistyä ennen kuin investoinnit, nimenomaan yrityssektorin investoinnit saadaan liikkeelle. Yksityisen sektorin investoinnit Suomessa ovat vähentyneet muuta Eurooppaa selvästi enemmän - jopa 30 % vuoteen 2007 verrattuna.
- Rahaston käyttö ei ole Suomessa edistynyt lupaavan alun jälkeen toivotulla tavalla. Hankkeiden omistajat ovat olleet varovaisia epävarmassa talouden tilanteessa. Kilpailukyvyn parantamista koskevien ratkaisujen edistymisen yhdessä työmarkkinoilla käynnistyneen neuvottelun kanssa toivottavasti rohkaisee investoinnit liikkeelle, sanoo ministeri Rehn.
- Olen pyrkinyt aktivoimaan myös TEM-konsernin tärkeitä toimijoita, Finnveraa, Tekesiä ja Teollisuussijoitusta hakemaan itselleen sopivan roolin ESIR-rahoituksen välittämisessä Suomeen. Syksyllä asetettu tavoite kanavoida Suomeen vähintään miljardi euroa ESIR-rahoitusta sen eri muodoissa on edelleen voimassa, Rehn toteaa.

Ministeri Rehnin puhe 30.3. tiedostustilaisuudessa

Ministeri Rehnin esityskalvot 30.3.2016 tiedotustilaisuudessa 3003_OR_kalvot (pdf) (205.9 KB) Tiedotustilaisuus on katsottavissa tallenteena osoitteessa www.vn.fi/live (muistion tekijän huomio: Tässä yhteydessä ei ole ministerin puhetta, se on todennäköisesti ollut osa yllä mainittua tiedotetta. Tiedotteen lopussa oleva linkki tallenteeseen ei auennut ja mainittuja kalvoja ei ole käytettävissä).

Kysymykseen Vastanneen virkamiehen mukaan aiheesta löytyy lisää OP-ryhmän verkkopalvelussa. Samoin aiheesta ja tiedotustilaisuudesta on lisätietoa Euroopan komission Suomen-edustuston sivuilla. Lisätietoja antaa neuvotteleva virkamies Jussi Yli-Lahti, puh. 050 396 1072 ja OP Viestintä, puh. 050 523 9904

Muistion laati ja koosti Tuula Paasivirta Kuka Kuuntelee Köyhää? -verkostosta